

Η δευτεροβάθμια οργάνωση της επιχορηγούμενης έρευνας

του Θ. Λουκάκη

Η πρόσφατη άνθιση της επιχορηγούμενης έρευνας στα Ελληνικά Πανεπιστήμια είχε ως φυσική συνέπεια την εμφάνιση μιάς σειράς θεσμικών και λειτουργικών προβλημάτων σχετικά με τη σωστή, αποδοτική και απρόσκοπτη λειτουργία του θεσμού και τον εντοπισμό μιάς σειράς άλλων μέτρων, που θα πρέπει να ληφθούν για την περαιτέρω εξέλιξή του. Το γεγονός και μόνο ότι οι χρηματικές εισροές στα 17 πανεπιστήμια από τις ερευνητικές τους δραστηριότητες ήταν 20,5 δισ. δρχ. κατά το 1993 και ότι τα διαθέσιμα του Ειδικού Λογαριασμού Έρευνας του Ε.Μ.Π. για το ίδιο έτος είναι 824 εκ. δρχ., όταν ο τακτικός προϋπολογισμός του Ιδρύματος είναι 1526 δισ.δρχ., πρέπει να μας κάνει ιδιαίτερα προσεκτικούς. Προσεκτικούς τόσο στη διαχείριση των μεγάλων ποσών, που γίνεται έξω από τις καταπιεστικές διατάξεις του Δημόσιου Λογιστικού, όσο και στη σωστή για την εξέλιξη των πανεπιστημίων διάθεση των σημαντικών πόρων που προκύπτουν από τη δραστηριότητα της επιχορηγούμενης έρευνας.

Υπάρχει όμως, δυστυχώς, και μία άλλη διάσταση του προβλήματος, η συστηματική προσπάθεια υποβιβασμού των πανεπιστημίων, ως φορέων εκτέλεσης έργων επιχορηγούμενης έρευνας, που έχουν ως αποδέκτες τους διάφορους παραγωγικούς φορείς της χώρας. Η ανάλυση της παραπάνω προσπάθειας που ξεκινάει, πάλι δυστυχώς, από ένα δημόσιο ερευνητικό οργανισμό και έχει τη συνεργασία μελών της Γ.Γ.Ε.Τ. καθώς και ιδιωτικών κερδοσκοπικών φορέων, δεν είναι αντικείμενο του σημερινού άρθρου. Το θέμα του σημερινού άρθρου είναι η σύντομη περιγραφή της δευτεροβάθμιας οργάνωσης των πανεπιστημίων, όσον αφορά τις διαδικασίες επιχορηγούμενης έρευνας.

Οι σκοποί της οργάνωσης είναι πολλαπλοί: η διόρθωση των ατελειών του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου, η επίλυση σειράς λειτουργικών προβλημάτων, η μεγιστοποίηση των ωφελειών για τα μέλη Δ.Ε.Π., τους ερευνητές και τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και η αύξηση των διαθέσιμων του Ε.Λ.Ε., που αποδίδονται στα Ιδρύματα για να διατεθούν σύμφωνα με τις αποφάσεις των Συγκλήτων. Η διαδικασία δε υπεροβάθμιας οργάνωσης της επιχορηγούμενης έρευνας στα πανεπιστήμια άρχισε στη 16η Σύνοδο των Πρυτάνεων, που έγινε τη 16η και 17η Οκτωβρίου 1993 στη Ρόδο. Κατά τη διάρκεια της Συνόδου, ο ειδικά προκληθείς αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ερευνών του Ε.Μ.Π. και συντάκτης του παρόντος άρθρου έκανε σχετική εισήγηση με τίτλο: «*Επιχειρηδίες δραστηριότητες ΑΕΙ*». Στη συνέχεια η Σύνοδος αποφάσισε, ύστερα από πρόταση του πρύτανη του Ε.Μ.Π. Καθ. Ν. Μαρκάτου τη δημιουργία μόνιμης επιτροπής για θέματα επιχορηγούμενης έρευνας

με μέλη τους Προέδρους και τους Γραμματείς των Επιτροπών Έρευνας των 17 Ιδρυμάτων.

Σε υλοποίηση της παραπάνω απόφασης έγιναν οι εξής τρεις συναντήσεις της «Συνόδου των Προέδρων Επιτροπών Έρευνας ΑΕΙ», όπως αποκαλείται η επιτροπή:

1η Σύνοδος, Αθήνα, Intercontinental Hotel, 26.11.93.

2η Σύνοδος, Θεσ/νικη, Α.Π.Θ., 17.2.94.

3η Σύνοδος, Αθήνα, Ε.Μ.Π., 17.5.94.

Σημειωτέο, ότι στην πρώτη Σύνοδο παρέστησαν ο Υπουργός Παιδείας καθ. Δ. Φατούρος και ο Γενικός Γραμματέας Έρευνας και Τεχνολογίας καθ. Ν. Χριστοδουλάκης, οι οποίοι εξήγησαν την ερευνητική πολιτική του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και του ΥΒΕΤ/ΓΕΤ, αντίστοιχα.

Κατά την 1η Σύνοδο, εξελέγη επταμελής συντονιστική επιτροπή της Συνόδου των Προέδρων με τα εξής μέλη:

Δρακόπουλος Ι. (Πανεπιστήμιο Αθηνών),

Καστρίτης Κ. (Πανεπιστήμιο Θεσ/νικης),

Μαστρογιάννης Ε. (Πανεπιστήμιο Πατρών),

Πυργιώτης Ι. (Πανεπιστήμιο Αιγαίου),

Τρωϊάννος Σ. (Πανεπιστήμιο Αθηνών, για νομικά θέματα),

Παπαϊωάννου Τ. (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων),

Λουκάκης Θ. (Ε.Μ.Π., συγκαλών τη συντονιστική επιτροπή).

Σημειωτέο επίσης ότι, η Σύνοδος των Πρυτάνεων είναι άτυπο όργανο και, συνελπώς, η «Επιτροπή Προέδρων Ε.Ε.» έχει απλά συμβουλευτικές αρμοδιότητες.

Οι θεματολογικοί άξονες που απασχόλησαν τη Σύνοδο κατά τις τρεις Συνόδους ήταν τέσσερις: Απογραφή υπάρχουσας κατάστασης στα Α.Ε.Ι., θεσμικά προβλήματα, λειτουργικά προβλήματα, ειδικές δράσεις.

Η απογραφή της υπάρχουσας κατάστασης είχε ως στόχο και την αποκάλυψη των πραγματικών στοιχείων, σχετικά με την ερευνητική δραστηριότητα των πανεπιστημίων σε θέματα επιχορηγούμενης έρευνας, η οποία παρουσιαζόταν μέχρι τώρα, έτσι που να τα μειώνει. Πράγματι, με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν, οι χρηματικές εισροές (σε εκατ. δρχ.) για εκτέλεση ερευνητικών έργων στα Ελληνικά Α.Ε.Ι. τα τελευταία χρόνια έχουν τη μορφή του πίνακα.

Από τον πίνακα αυτό προκύπτει ότι στα Πανεπιστήμια γίνεται μεγάλο τμήμα της επιχορηγούμενης (εφαρμοσμένης) έρευνας της χώρας, μάλιστα με ταχέως αυξανόμενο ρυθμό. Έτσι, τα Ελληνικά Πανεπιστήμια εκτέλεσαν έργα εφαρμοσμένης έρευνας με εξωτερικές εισροές (όχι κόστος, γιατί συμμετέχουν και τα ίδια σοβαρά στο κόστος) συνολικά ύψους 21.5 δισ. δρχ. για το 1993. Το γεγονός αυτό που κατά τη γνώμη του συντονιστή, κατατάσσει τα πανεπιστήμια πολύ πάνω από τα ερευνητικά κέντρα, δεν ήταν γνωστό ή απεκρύπτετο μέχρις ότου τα πανεπιστήμια μαζέψουν τα ίδια τα στοιχεία που τα αφορούν, γεγονός ατεκμηρίωτο έως τώρα.

Η Σύνοδος θα συνεχίσει να μαζεύει τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τα πανεπιστήμια. Ήδη συζητείται το

Ο Θ. Λουκάκης είναι καθηγητής Ε.Μ.Π., Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ερευνών Ε.Μ.Π.

Προγράμματα Ε.Ε.	14.342	12.188	12.563
Ελληνικά Προγράμματα	13.500	6.962	9.091
Περίοδος	1984-1991	1992	1993

θέμα της απογραφής των μονάδων των πανεπιστημίων που κάνουν ή μπορεί να κάνουν παροχή υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο. Το θέμα είναι τελείως επίκαιρο γιατί η Γ.Γ.Ε.Τ. πρόκειται, στα πλαίσια του ΕΠΕΤ II να χρηματοδοτήσει τη δημιουργία Γραφείων Διασύνδεσης με την παροχή σε όλα πανεπιστήμια το επιθυμούν.

• **Θεσμικά προβλήματα:** Η Σύνοδος έχει ασχοληθεί με τη βελτίωση του νομικού πλαισίου των Ε.Ε. και έχει κάνει τις σχετικές προτάσεις προς τη Σύνοδο των Πρυτάνεων. Στα θεσμικά προβλήματα που εξετάζονται περιλαμβάνονται:

Αμοιβές προσωπικού Α.Ε.Ι., τρόπος πληρωμής, υποτροφίες, αμοιβές μεταπτυχιακών και προπτυχιακών φοιτητών, αμοιβές εξωτερικών ερευνητών, όροι προμηθειών, λειτουργία μονάδων παροχής υπηρεσιών, σχέσεις Α.Ε.Ι. με παραγωγικούς φορείς, σχέσεις Ε.Ε. με Ε.Π.Ι. και λοιπούς ερευνητικούς φορείς, δημιουργία γραφείων προώθησης προϊόντων έρευνας, εκμετάλλευση προϊόντων έρευνας, πνευματικά δικαιώματα, εξαίρεση των εσόδων από πνευματικά δικαιώματα και διάθεση προϊόντων από τους περιορισμούς του ν. 2083/92, διάχυση πληροφοριών, δημόσιες σχέσεις, συμμετοχή Α.Ε.Ι. σε επιμορφωτικά προγράμματα Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

• **Λειτουργικά Προβλήματα:** Μεγιστοποίηση αποδόσεων διαθεσίμων Ε.Λ.Ε., συνεργασία με τράπεζες, επιστροφές Φ.Π.Α. για προγράμματα Ε.Ε., παρακράτηση Φ.Π.Α., κρα-

τήσεις Μ.Τ.Π.Υ., υπολογισμός γενικών εξόδων και ωρομισθίων ερευνητών, επιστροφή τόκων στο Δημόσιο, τύποι συμβάσεων με εξωτερικούς ερευνητές, παρακράτηση φόρου εισοδήματος στις προμήθειες υλικών κ.α.

• **Ειδικές Δράσεις:** Η Σύνοδος έχει την άποψη ότι, η απαγόρευση αμοιβής του προσωπικού των πανεπιστημίων όταν παρέχουν υπηρεσίες σε προγράμματα οριακού κόστους της Ε.Ε., μπορεί να παύει να έχει γενική ισχύ. Απαιτείται όμως παρέμβαση στις Βρυξέλλες. Για το σκοπό αυτό έχει προσκληθεί στην Ελλάδα αρμόδιος υπάλληλος της 12ης Γενικής Διεύθυνσης της Ε.Ε. και έχει εξουσιοδοτηθεί στη συνέχεια ο συντάκτης του άρθρου να εκθέσει τις Ελληνικές απόψεις στις Βρυξέλλες.

Η Σύνοδος έχει αναλάβει το συντονισμό της καταγραφής της Κρατικής Δαπάνης για Επιστημονική και Τεχνολογική Έρευνα στα Πανεπιστήμια, γεγονός που δε γινόταν σωστά μέχρι σήμερα.

Τέλος, η Σύνοδος υπόδειξε στη Σύνοδο των Πρυτάνεων - να ζητήσει τη συμμετοχή δύο εκπροσώπων πανεπιστημίων στην επιτροπή του Υ.Π.Ε. ΧΩ.Δ.Ε. που επεξεργάζεται το νομικό πλαίσιο για την ανάθεση μελετών και σε Ν.Π.Δ.Δ. Το αίτημα έγινε δεκτό.

Η επόμενη συνεδρίαση της Συνόδου των Προέδρων των Ε.Ε., προγραμματίζεται να γίνει το φθινόπωρο στο Πανεπιστήμιο Πατρών.

